

KYTS 5.3 UTHSANNAYAGNO VAA ESHA YADAGNIH - KRISHNA YAJURVEDA TAITTIRIYA SAMHITA PATHA

kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-mpañchamakāṇḍē tṛtīyaḥ praśnaḥ – chitīnā-
nnirūpaṇam

ō-nnamaḥ paramātmanē, śrī mahāgaṇapatayē namaḥ,
śrī gurubhyō namaḥ ☐ haṛiḥ ōm ☐

uṭhsanna yajñō vā ēṣa yadagniḥ kiṃ vā-‘hāṭasyā kriyatē kiṃ vā na yadvai yajñasyā
kriyamāṇasyā-ntaryanti pūyāti vā āsyā tadāśvinīrupā dadhātyaśvinau vai dēvānā-
mbhiṣajau tābhyāmēvāasmai bhēṣaja-nkārōti pañchōpā dadhāti pāṅktō yajñō yāvānēva
yajñastasmai bhēṣaja-nkārōtyṛtavā upā dadhātyṛtūnā-nkLiptyai [kLiptyai, pañchōpā]
1

pañchōpā dadhāti pañcha vā ṛtavō yāvānta ēvartavastān kālpayati samānaprabhṛtayō
bhavanti samānōdārkāstasmā-thsamānā ṛtava ēkēna padēna vyāvartantē tasmā-
ṛtavō vyāvartantē prāṇabhṛtā upā dadhātyṛtuśvēva prāṇā-ndadhāti tasmā-thsamānā-
ssantā ṛtavō na jīryantyathō prajānayatyeṣvainānēṣa vai vāyurya-tprāṇō yad-ṛtavā
upadhāyā prāṇabhṛtā [prāṇabhṛtāḥ, upadhātī] 2

upadhātī tasmā-thsarvāṇṛtūnanū vāyurā vārīvarti vṛṣṭisanīrupā dadhāti vṛṣṭimēvāvā
rundhē yadēkādhōpādaddhyā-dēkāmṛtuṃ vārṣēdanuparihāragmī sādyaṭi tasmā-
thsarvāṇṛtūn. vārṣaṭi ya-tprāṇabhṛtā upadhāyā vṛṣṭisanīrupadhātī tasmā-
dvāyuprāchyutā divō vṛṣṭīrītē paśavō vai vāyaśyā nānāmanasaḥ khalu vai paśavō
nānāvratāstē-‘pa ēvābhi samānasō [samānasah, ya-nkāmayētā-] 3

ya-nkāmayētā-‘paśu-ssyāditi vāyaśyāstasyō-padhāyāpasyā upā daddhyā-
dasām(2)jñāna-mēvāasmai paśubhiḥ karōtyapaśurēva bhāvaṭi ya-nkāmayēta paśumān-
thsyādityā-pasyāstasyōpadhāyā vāyaśyā upā daddhyā-thsam(2)jñānāmēvāasmai
paśubhiḥ karōti paśumānēva bhāvaṭi chatāsraḥ purastādupā dadhāti tasmāchchatvārī
chakṣuṣō rūpāṇi dvē śuklē dvē kṛṣṇē [kṛṣṇē, mūrdhanvaṭī-] 4

mūrdhanvaṭī-rbhavanti tasmā-tpurastānmūrdhā pañcha dakṣiṇāyāg śrōṇyāmupā
dadhāti pañchōttārasyā-ntasmā-tpaśchā-dvarṣiyā-npurastā-tpavanaḥ paśurbastō vāya
iti dakṣiṇē-‘gṃsa upā dadhāti vṛṣṇirvaya ityuttarē ‘gṃsāvēva prati dadhāti vyāghrō

vaya itī dakṣiṇē pakṣa upā dadhāti śiṃhō vaya ityuttarē pakṣayōrēva vīryā-ndadhāti puruṣō vaya itī maddhyē tasmā-tpuruṣaḥ paśūnāmadhīpatiḥ □ 5 □

(kLiptyā - upādhāyā prāṇabhṛtāḥ-samānasah-kṛṣṇē-puruṣō vaya itī - pañcha cha) (a. 1)

indrāgnī avyāthamānāmitī svayamātrññāmupā dadhātīndrāgnibhyāṃ vā imau lōkau vidhṛtāvaṇayō-rlōkayō-rvidhṛtyā adhṛtēva vā ēṣā yanmāddhyamā chitīrantarīkṣamiva vā ēṣēndrāgnī ityāhēndrāgnī vai dēvānāmōjō bhṛtāvōjāsajvainā-māntarīkṣē chinutē dhṛtyai svayamātrññāmupā dadhātyantarīkṣaṃ vai svāyamātrññā 'ntarīkṣamēvōpā dhattē 'śvamupā [dhattē 'śvamupā, ghrāpayati prāṇamēvā-] 6

ghrāpayati prāṇamēvā-'syā-ndadhātyathō prājāpatyō vā aśvāḥ prajāpātinaivāgni-ñchinutē svayamātrññā bhāvati prāṇānāmuthsṛṣṭyā athō suvargasyā lōkasyānūkhyātyai dēvānāṃ vai sūvargaṃ lōkaṃ yatā-ndīśa-ssamāvlīyanta ta ētā dīśyā apaśya-ntā upādadhata tābhīrvai tē dīśō-'dṛgmhaṇ yaddīśyā upādadhāti dīśāṃ vidhṛtyai daśā prāṇabhṛtāḥ purastādupā [purastādupā, dadhāti nava vai puruṣē] 7

dadhāti nava vai puruṣē prāṇā nābhīrdaśamī prāṇānēva purastāddhattē tasmā-tpurastā-tpṛāṇā jyōtiṣmatī-muttamāmupā dadhāti tasmā-tpṛāṇānāṃ vāgyjōtiruttamā daśōpā dadhāti daśākṣarā vīrā-dvīrāt Chandāsā-ñjyōtirjyōtirēva purastāddhattē tasmā-tpurastājyōtirupā "smahē Chandāgṃsi paśuṣvājimāyustā-nbhṛatyudājaya-ttasmā-dbārhatāḥ [tasmā-dbārhatāḥ, paśavā uchyantē mā] 8

paśavā uchyantē mā Chanda itī dakṣiṇata upā dadhāti tasmā-ddakṣiṇā vītō māsāḥ prthivī Chanda itī paśchā-tpṛatīṣṭhityā āgnirdēvatētyūttarata ōjō vā āgnirōjā ēvōttaratō dhattē tasmādu ttaratō 'bhiprayāyī jāyati śatṛigṃśa-thsampādyantē śatṛigṃśadakṣarā bṛhatī bārhatāḥ paśavō bṛhatyaivāsmaī paśūnavā rundhē bṛhatī Chandāsāg svārājya-mparīyāyā yasyaitā [yasyaitāḥ, upadhīyantē gachChāti] 9

upadhīyantē gachChāti svārājyagṃ sapta vālakhilyāḥ purastādupā dadhāti sapta paśchā-thsapta vai śīrṣaṇyāḥ prāṇā dvāvavāṃchau prāṇānāgṃ savīryatvāyā mūrdhā-'sī rāḍitī purastādupā dadhāti yantrī rāḍitī paśchā-tpṛāṇānēvāsmaī samīchō dadhāti □ 10 □

(aśvamupā-purastādupa-bārhatā-ētā-śchatuṣṭrigṃśachcha) (a. 2)

dēvā vai ya-dyājñē 'kūrvata tadasūrā akurvata tē dēvā ētā ākṣṇayāstōmīyā apaśya-ntā anyathā 'nūchyā-nyathōpādadhata tadasūrā nānvavāya-ntatō dēvā abhāva-nparā-'sūrā yadākṣṇayāstōmīyā anyathā 'nūchyānyathōpā dadhāti bhrātṛvyābhībhūtyai bhavātyātmanā parā-'sya bhrātṛvyō bhavatyā-śustriṇṛditi purastādupā dadhāti yajñamukhaṃ vai trivṛ- [trivṛt, yajñamukhamēva] 11

-dyājñamukhamēva purastādvī yāṭayati vyōma saptadaśa itī dakṣiṇatō ‘nnaṃ vai vyōmā-’nnagṃ saptadaśō-’nnāmēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnānnāmadyatē dharuṇā ēkaviṃśa itī paśchā-tpratīṣṭhā vā ēkaviṃśaḥ pratīṣṭhityai bhāntaḥ pañchadaśa ityūttarāta ōjō vai bhānta ōjāḥ pañchadaśa ōjā ēvōttarātō dhāttē tasmāduṭtarātō ‘bhiprayāyī jāyati pratūrtiraṣṭādaśa itī purastā- [itī purastāt, upā dadhāti dvau] 12

-dupā dadhāti dvau trivṛtāvabhipūrvam yājñamukhē vi yāṭayatyabhivarta-ssaviṃśa itī dakṣiṇatō-’nnaṃ vā ābhivartō-’nnagṃ savīṃśō-’nnāmēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnānnāmadyatē varcho dvāviṃśa itī paśchā-dya-dviṃśatirdvē tēnā vīrājau ya-ddvē pratīṣṭhā tēnā vīrājōrēvā-bhipūrvamānnādyē pratīṣṭhāti tapō navadaśa ityūttarāta stasmā-thsavyō [ityūttarāta stasmā-thsavyaḥ, hastāyō-] 13

hastāyō-stapaśvitārō yōniśchaturviṃśa itī purastādupā dadhāti chaturvīṃśatyakṣarā gāyatrī gāyatrī yājñamukham yājñamukhamēva purastā-dviyāṭayati garbhāḥ pañchaviṃśa itī dakṣiṇatō-’nnaṃ vai garbhā annā-mpañchaviṃśōnnāmēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnānnāmadyatā ōjāstriṇava itī paśchādīmē vai lōkāstriṇava ēśvēva lōkēṣu pratīṣṭhāti śabhamrāṇastrayōviṃśa i- [śabhamrāṇastrayōviṃśa itī, uttarāta-] 14

-tyūttarāta-stasmā-thsavyō hastāyō-ssambhāryātarāḥ kratūrēkatriviṃśa itī purastādupā dadhāti vāgvai kratūryājñamukham vāgyājñamukhamēva purastādvī yāṭayati braddhnasyā viṣṭapā-ñchatustriṃśa itī dakṣiṇatō-’sau vā ādityō braddhnasyā viṣṭapā-mbrahmavarchasamēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇō-’rdhō brahmavarchasitārāḥ pratīṣṭhā trāyastriṃśa itī paśchā-tpratīṣṭhityai nākā-ṣṣattriṃśa ityūttarāta-ssūvargō vai lōkō nākā-ssuvargasyā lōkasya samāṣṭyai □ 15 □

(vai trivṛ - diti purastāth - savya - strāyōviṃśa iti - suvargō vai - pañcha cha) (a. 3)

(āśu - rvyōma - dharuṇō - bhāntaḥ - pratūrtira -bhivartō - varcha - stapō - yōni - rgarbhā - ōjāḥ - śabhamrāṇaḥ - kratú - rbraddhrasyā - pratīṣṭhā - nākaḥ - ṣōḍāśa)

agnērbhāgō-’sītī purastādupā dadhāti yājñamukham vā agnir yājñamukha-ndīkṣā yājñamukha-mbrahmā yājñamukha-ntrivṛ-dyājñamukhamēva purastādvī yāṭayati nṛchakṣāsā-mbhāgō-’sītī dakṣiṇata-śśūśruvāgṃsō vai nṛchakṣasō-’nnā-ndhātā jātāyai vāsmā annamapī dadhāti tasmājjātō-’nnāmatti janitraggḥ sprtagṃ sapṭadaśa-sstōmā ityāhā-’nnaṃ vai janitra- [janitrām, annagṃ saptadaśō-’nnāmēva] 16

-mannagṃ saptadaśō-’nnāmēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnā-nnāmadyatē mītrasyā bhāgō-’sītī paśchā-tprāṇō vai mītrō-’pānō varuṇaḥ prāṇāpānāvēvāsmī-ndadhāti divō vṛṣṭirvātā-sspr̥tā ēkaviṃśa-sstōmā ityāha pratīṣṭhā vā ēkaviṃśaḥ pratīṣṭhityā indrasya bhāgō-’sityūttarāta ōjō vā indra ōjō viṣṇurōjāḥ, kṣatramōjāḥ

pañchadaśa [pañchadaśaḥ, ōjā ěvōttāratō dhāttē] 17

ōjā ěvōttāratō dhāttē tasmāduddattaratō-‘bhiprayāyī jāyati vasūnā-mbhāgō-‘sītī
purastādupā dadhāti yajñamukhaṃ vai vasāvō yajñamukhagṃ rudrā yajñamukha-
ñchāturvīgṃśō yajñamukhamēva purastādvī yādayatyādītyānā-mbhāgō-‘sītī dakṣiṇatō-
‘nnaṃ vā ādītyā annā-mmarutō-‘nna-ṅgarbhā annā-mpañchavīgṃśō-‘nnāmēva
dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnā-‘nnāmadyatē ‘dītyai bhāgō- [-‘dītyai bhāgaḥ, asītī
paśchā-tpratīṣṭhā] 18

-‘sītī paśchā-tpratīṣṭhā vā adītiḥ pratīṣṭhā pūṣā pratīṣṭhā triṇavaḥ pratīṣṭhityai dēvasyā
savīturbhāgō-‘ sītyūttaratō brahma vai dēva-ssāvītā brahma bṛhaspatīrbrahmā
chatuṣṭōmō brāhmavarchasamēvōttāratō dhāttē tasmāduddattarō-‘rdhō
brahmavarchasitāra-ssāvītravātī bhavati prasūtyai tasmā-dbrāhmaṇānāmudīchī saṇiḥ
prasūtā dhartraśchātusṭōma itī purastādupā dadhāti yajñamukhaṃ vai dhartrō
[dhartraḥ, yajñamukha-ñchātusṭōmō] 19

yajñamukha-ñchātusṭōmō yajñamukhamēva purastādvī yādayati yāvānā-mbhāgō-‘sītī
dakṣiṇatō māsā vai yāvā ardhamāsā ayāvā-stasmā-ddakṣiṇāvītō māsā annaṃ vai
yāvā annā-mprajā annāmēva dakṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇēnā-‘nnāmadyata
rbhūnā-mbhāgō-‘sītī paśchā-tpratīṣṭhityai vivartō ‘ṣṭāchatvāriḡśa ityūttaratō-
‘nayōrlōkayō-ssavīryatvāyā tasmādimau lōkau samāvā-dvīryau [samāvā-dvīryau,
yasya mukhyāvatīḥ] 20

yasya mukhyāvatīḥ purastādupadhīyantē mukhyā ēva bhāvatyā-‘sya mukhyō jāyatē
yasyā-‘nnāvatī – rdakṣiṇatō-‘tīyannamā-‘syānnādō jāyatē yasya pratīṣṭhāvatīḥ paśchā-
tpratyēva tiṣṭhati yasyaujasvatīruttarata ōjasvyēva bhāvatyā-‘syaujasvī jāyatē ‘rkō vā
ēsa yadāgnistasyaitadēva stōtramētachChāstraṃ yadēśa vīdhā [vīdhā, vīdhīyatē-‘rka
ēva] 21

vīdhīyatē-‘rka ēva tadarkyāmanu vi dhīyatē ‘tīyannamā-‘syānnādō jāyatē yasyaiśā
vīdhā vīdhīyatē ya ū chaināmēvaṃ vēda sṛṣṭīrupā dadhāti yathāsṛṣṭamēvāvā rundhē
na vā īda-ndivā na naktāmāsīdavyāvṛtta-ntē dēvā ētā vyūṣṭīrapasya-ntā upādadhata
tatō vā īdaṃ ~ṃvyaūchChā-dyasyaitā upadhīyantē vyēvāsmā uchChātyathō tamā
ēvāpāhatē □ 22 □

**(vai jānitrām - pañchadaśō - ‘dītyai bhāgō - vai dhartraḥ - samāvādvīryai-
vīdhā-tatō vā īdaṃ - chatūrdaśa cha) (a. 4)**

(agnē - nr̥chakṣāsām - jānitrām - mītra - syēndrasya -vasūnā - māḍītyānā - madītyai
- dēvasyā savītuh - sāvītravātī - dhartrō - yāvānā-mrbhūnām - ~ṃvivarta -
śchatūrdaśa)

agnē jātā-npraṇūdā na-ssapatnāniti purastādupā dadhāti jātānēva bhrātṛvyā-
npraṇūdatē sahasā jātāniti paścājjāniṣyamāṇānēva prati nudatē chatuṣchatvārīgṃśa-
sstōma itī dakṣiṇatō brāhmavarchaṣaṃ vai chātuṣchatvārīgṃśō brāhmavarchaṣamēva
dākṣiṇatō dhāttē tasmā-ddakṣiṇō-‘rdhō brahmavarchaṣitāra-ṣṣōḍaśa-sstōma
ityuttarata oḥ vai ṣōḍaśa oḥ ēvōttaratō dhāttē tasmā- [tasmāt, uttaratō-‘bhīprayāyī]
23

-duttaratō-‘bhīprayāyī jāyati vajrō vai chātuṣchatvārīgṃśō vajrā-ṣṣōḍaśō yadētē iṣṭakē
upādadhāti jātāgschaiva jāniṣyamāṇāgscha bhrātṛvyā-npraṇudya vajraṃ manu prahāraṭi
stṛtyai purīṣavati-mmaddhya upādadhāti purīṣaṃ vai maddhyāmātmana-
ssātmānamēvāgni-ñchīnutē sātma-‘muṣmī-~ṃllōkē bhavati ya ēvaṃ vēdaitā vā
āsapatnā nāmēṣṭakā yasyaitā upadhīyante [upadhīyante, nā-‘syā] 24

nā-‘syā sapatnō bhavati paśurvā ēṣa yadagnirvīrajā uttamāyā-ñchityāmupā dadhāti
vīrajāmēvōttamā-mpaśuṣu dadhāti tasmā-tpaśumānuttamāṃ vācham vadaṭi
daśādaśōpā dadhāti savīryatvāyā-‘kṣṇayōpā dadhāti tasmādakṣṇayā paśavō-‘ṅgāni
prahāraṇti pratiṣṭhityai yāni vai Chandāgṃsi suvargyāṇyāsa-ntairdēvā-ssuvargaṃ
lōkamāya-ntēnarṣāyō- [-~ṃllōkamāya-ntēnarṣāyaḥ, āśrāmya-ntē tapō-‘tapyanta] 25

-‘śrāmya-ntē tapō-‘tapyanta tāni tapāsā-‘paśya-ntēbhya ētā iṣṭakā
nirāmimatēvaśChandō varīvaśChanda itī tā upādadhata tābhīrvai tē suvargaṃ
lōkamāyaṇ. yadētā iṣṭakā upādadhāti yānyēva Chandāgṃsi suvargyāṇi tairēva
yajāmāna-ssuvargaṃ lōkamēti yajñēna vai prajāpātiḥ prajā āsrjata tā-sstōmā
bhāgairēvā-‘srjata ya- [-‘srjata yat, stōmā bhāgā upādadhāti] 26

-thstōmā bhāgā upādadhāti prajā ēva ta-dyajāmāna-ssrjatē brhaspatīrvā ēta-
dyajñasya tēja-ssamābharadya-thstōmābhāgā ya-thstōmābhāgā upādadhāti
satējasamēvāgni-ñchīnutē brhaspatīrvā ētām yajñasya pratiṣṭhāmāpaśyadya-
thstōmābhāgā ya-thstōmābhāgā upādadhāti yajñasya pratiṣṭhityai saptaṣaptōpā
dadhāti savīryatvāyā tīsrō maddhyē pratiṣṭhityai □ 27 □

**(uttaratō dhāttē tasmā - dupadhīyanta - ṛṣāyō - ‘srjata yat -
trichātvārīgṃśachcha) (a. 5)**

raśmīrityēvā ”dītyamāsrjata prēṭiriti dharmāmanvīriti divagṃ sadhimṛityāntarīkṣa-
mpratiḍhiriti pṛthivīm viṣṭambha itī vṛṣṭi-mpravētyahāranuvēti rātrīmuśigitī vasū-
nprakēta itī rudrān-thsūdītiritiādītyānōjā itī pītṛgstanturiti prajāḥ pṛtanāṣāḍiti paśū-
nrēvadityō-śādhīrabhijidāsi yuktagrāvē- [yuktagrāvā, indrāya tvēndrā-ñjinvētyēva] 28

-indrāya tvēndrā-ñjinvētyēva dākṣiṇatō vajra-mparyauhadabhiḥityai tāḥ prajā apāprāṇā
āsrjata tāsvadhīpatirāṣityēva prāṇamādadhā-dyāntētyāpānagṃ saḡmsarpa itī
chakṣūrvayōdhā itī śrōtra-ntāḥ prajāḥ prāṇatīrāpānātīḥ paśyāntī-śśṛṇvatīrna mīthunī
ābhava-ntāsū trivṛdaṣityēva mīthunamādadhā-ttāḥ prajā mīthunī [] 29

bhavāntīrna prājāyanta tā-ssagmṛōhō-‘si nīrōhō-‘sītyēva prā-‘jānaya-ttāḥ prajāḥ
prajātā na pratyātiṣṭha-ntā vāsukō-‘si vēśāsīrasī vasyāṣṭīrasītyēvaiṣu lōkēṣu
pratyāsthāpayadyadāhā vāsukō-‘si vēśāsīrasī vasyāṣṭīrasīti prajā ēva prajātā ēṣu
lōkēṣu pratiṣṭhāpayati sātma-‘ntarīkṣagm rōhati saprāṇō-‘muṣmī-~ṃllōkē prati
tiṣṭhatyavyārdhukaḥ prāṇāpānābhyā-mbhavati ya ēvaṃ vēdā □ 30 □

(yuktagrāvā - prajā mithunya - antarīkṣam - dvādaśa cha) (a. 6)

nākaśadbhīrvai dēvā-ssuvargam lōkamāya-ntannākaśadā-nnākaśattvam yannākaśadā
upādadhāti nākaśadbhīrēva ta-dyajāmāna-ssuvargam lōkamēti suvargō vai lōkō nākō
yasyaitā upadhīyantē nāsmā akā-mbhavati yajamānāyatanaṃ vai nākaśadō
yannākaśadā upādadhātyāyatānamēva ta-dyajāmānaḥ kurutē prṣṭhānām vā ēta-ttēja-
ssambhītaṃ yannākaśadō yannākaśadā [yannākaśadāḥ, upādadhāti prṣṭhānāmēva]
31

upādadhāti prṣṭhānāmēva tējō-‘vā rundhē pañchachōḍā upā dadhātyaphsarasā
ēvaināmētā bhūtā aṃmuṣmī-~ṃllōka upā śērē-‘thō tanūpānīrēvaitā yajāmānasya ya-
ndviṣyā-ttamupādadhādhyāyēdētābhyā ēvainā-ndēvatābhyā ā vīśchati
tājagārtīmārchChatyuttārā nākaśadbhyā upādadhāti yathā jāyāmānīyā grhēṣu
niṣṭhādayāti tāḍrgēva ta- [tāḍrgēva tat, paśchā-tpṛāchī-] 32

-tpāśchā-tpṛāchī-muttamāmupā dadhāti tasmā-tpāśchā-tpṛāchī patnyanvāstē
svayamātrññā-ñchā vikarṇī-ñchōttamē upā dadhāti prāṇō vai svāyamātrññā-
“yūrvikarṇī prāṇa-ñchajivā-”yūścha prāṇānāmuttamau dhāttē tasmā-tpṛāṇaśchā-
“yūścha prāṇānāmuttamau nānyāmuttārāmiṣṭākāmupā daddhyā-dyadanyāmuttārā-
miṣṭākā-mupadaddhyā-tpāśūnā- [-mupadaddhyā-tpāśūnām, cha yajāmānasya cha] 33

-ñchā yajāmānasya cha prāṇa-ñchā-”yūśchāpī daddhyā-ttasmānnā-
nyōttarēṣṭākōpadhēyā svayamātrññāmupā dadhātyasau vai svāyamātrññā-
‘mūmēvōpā dhāttē ‘śvamupā ghrāpayati prāṇamēvāsyā-ndadhātyathō prajāpātyō vā
aśvāḥ prajāpātinaivāgni-ñchīnutē svayamātrññā bhāvati prāṇānāmuthsīṣṭyā athō
suvargasyā lōkasyā-‘nūkhyātyā ēṣā vai dēvānām vikrāmtīrya-dvikarṇī ya-
dvīkarṇīmupādadhāti dēvānāmēva vikrāmtīmanu vikrāmata uttarāta upādadhāti
tasmāduttarāta upachārō-‘gni rvāyumatī bhavati samiddhyai □ 34 □

**(sambhītaṃ yannākaśadō yannākaśadā - stat - pāśūnā-mēṣā vai-
dvāvīgṃśatīścha) (a. 7)**

Chandāgsyupā dadhāti paśavō vai Chandāgṃsi pāśūnēvāvā rundhē Chandāgṃsi vai
dēvānām vāma-mpāśavō vāmamēva pāśūnavā rundha ētāgṃ ha vai yajñasēna-
śchaitriyāyaṇa-śchitīm vīdā-ñchākāra tayā vai sa pāśūnavārundha yadētāmupādadhāti
pāśūnēvāvā rundhē gāyatrīḥ purastādupā dadhāti tējō vai gāyatrī tēja ēva [tēja ēva,
mukhatō dhāttē] 35

múkhātō dhāttē mūrdhanvatīrbhavanti mūrdhānāmēvainagṇī samānāññā-ñkarōti
triṣṭubhā upā dadhātīndriyaṃ vai triṣṭugīndriyamēva māddhyaṭō dhāttē jagātīrupā
dadhāti jāgātā vai paśavāḥ paśūnēvāvā rundhē 'nuṣṭubhā upā dadhāti prāṇā vā
ānuṣṭup prāṇānāmuthsṛṣṭyai brhātīruṣṇihāḥ pañktīrakṣarāpañktīriti viṣūrūpāñi
Chandāgsyupā dadhāti viṣūrūpā vai paśavāḥ paśava- [paśavāḥ paśavāḥ, Chandāgṇīsi
viṣūrūpānēva] 36

-śChandāgṇīsi viṣūrūpānēva paśūnavā rundhē viṣūrūpamasya grhē dṛṣyatē yasyaitā
ūpadhīyantē ya ū chainā ēvaṃ vēdā-'tichChandasamupā dadhātyatichChandā vai
sarvāñi Chandāgṇīsi sarvēbhirēvaina-ñChandōbhiśchinutē varṣma vā ēṣā Chandāsāṃ
yadatichChandā yadatichChandasa-mupādadhāti varṣmajvainagṇī samānāññā-ñkarōti
dvīpadā upā dadhāti dvīpā-dyajāmānaḥ pratiṣṭhityai □ 37 □

(tēja ēva - paśavāḥ paśavō - yajāmāna - ēkāñcha) (a. 8)

sarvābhyō vai dēvatābhyō-'gnīschīyatē ya-thsayujō nōpādadhyā-ddēvatā asyāgnīm
vṛñjīraṇ. ya-thsayujā upādadhātyātmanajvainagṇī sayujā-ñchinutē nāgninā
vyṛddhyaṭē-'thō yathā puruṣa-ssnāvābhi-ssantāta ēvamēvaitābhīraṇni-ssantātō 'gninā
vai dēvā-ssuvargaṃ lōkamāya-ntā amūḥ kṛttikā abhavaṇ yasyaitā ūpa dhīyantē
suvargamēva [] 38

lōkamēti gachChāti prakāśa-ñchītramēva bhāvati maṇḍalēṣṭakā upā dadhātīmē vai
lōkā maṇḍalēṣṭakā imē khalu vai lōkā dēvapurā dēvapurā ēva pravīsatī nā-
"rtīmārchChātyagni-ñchīkyānō viśvajyōtiṣa upā dadhātīmānēvaitābhi-rlōkān
jyōtiṣmataḥ kurūtē-'thō prāṇānēvaitā yajāmānasya dāddhratyētā vai dēvatā-
ssuvargyāstā ēvā- -nvārabhyā suvargaṃ lōkamēti □ 39 □

(suvargamēva - tā ēva - chaṭvārī cha) (a. 9)

vṛṣṭisanīrupā dadhāti vṛṣṭimēvāvā rundhē yadēkaḍhōpādadhyādēkāmṛtum
vārṣēdanuparihāraṇī sādyaṭi tasmā-thsarvānṛtūn. vārṣati purōvāṭasani-
raṣītyāhāitadvai vṛṣṭyai rūpaṃ rūpēṇaiva vṛṣṭimavā rundhē saṃyānībhīrvai dēvā imā-
~ṃllōkān-thsamāyusta-thsaṃyānīnāgṇī saṃyānitvaṃ ya-thsaṃyānīrupādadhāti
yathā-'phsu nāvā saṃyātyēva- [saṃyātyēvam, ēvaitābhi] 40

-mēvaitābhi ryajāmāna imā-~ṃllōkān-thsaṃ yāti plavō vā ēṣō-'gnērya-thsaṃyānīrya-
thsaṃyānīrupādadhāti plavamēvaitamagnaya upādadhātyūta yasyaitāsūpāhitāsvāpō-
'gnigṇī harāntyahṛta ēvāsyā-gnirādityēṣṭakā upā dadhātyādityā vā ēta-mbhūtyai
pratīnudentē yō-'la-mbhūtyai sa-nbhūti-nna prāpnōtyādityā [prāpnōtyādityāḥ, ēvaina-
mbhūti-] 41

ēvaina-mbhūti-ṅgamayantyaśau vā ētasyā-'dityō ruchamā dāttē yō-'gni-ñchītvā na
rōchātē yadādityēṣṭakā upādadhātyaśāvē-vāsmīnnādityō ruchā-ndadhāti yathā-'sau
dēvānāgṇī rōchāta ēvamēvaisha mānuṣyāñāgṇī rōchatē ghṛtēṣṭakā upā dadhātyēadvā

agnēḥ priya-ndhāma ya-dghṛta-mpriyēṇaivaina-ndhāmnā samārdhaya- [samārdhayati, athō] 42

-tyathō tējāsā ‘nuparihāragmḥ sādaya-tyapārivarga-mēvāsmi-ntējō dadhāti
prajāpātiraḡnimāchinutā sa yaśāsā vyārdhyatā sa ētā yāsōdā āpaśya-ttā upādhatta
tābhīrvai sa yaśā ātmannādhatta yadyāsōdā upādadhātī yaśā ēva tābhīryajāmāna
ātma-ndhātē pañchōpā dadhātī pāñktaḥ puruṣō yāvānēva puruṣastasmīṇ yaśō
dadhāti □ 43 □

(ēvaṃ - prāprōtyādityā - ārdhayaṭyē - kanna pañchāśachā) (a. 10)

dēvāsura-ssamyāttā āsan kanīyāgmsō dēvā āsa-nbhūyāgmsō-‘sūrāstē dēvā ētā iṣṭākā
apaśya-ntā upādadhata bhūyaṣkrḍasītyēva bhūyāgmsō-‘bhavaṇ vanaspatībhi-
rōśādhībhi-rvarivaṣkrḍasītī-māmājaya-nprāchyasītī prāchī-ndiśāmajayannūrdhvā
‘sītyamūmajaya-nnantarikṣasadāsyantarīkṣē sīdētya-ntarīkṣamajaya-ntatō dēvā
abhāva- [dēvā abhāvann, parā-‘sūrā] 44

-nparā-‘sūrā yasyaitā upadhīyantē bhūyānēva bhāvatyabhīmā-~ṃlōkān jāyati
bhavātyātmanā parā-‘syā bhrātṛvyō bhavatyaphsuṣadāsi śyēṇasadasītyāhātadvā
agnē rūpagmḥ rūpēṇaivāgnimavā rundhē pṛthivyāstvā draviṇē sādāyāmī-
tyāhēmānēvaitābhi-rlōkā-ndravīṇāvataḥ kuruta āyusyā upā dadhātyāyūrēvā- [upā
dadhātyāyūrēva, āsmi-ndadhātyagnē] 45

-‘smi-ndadhātyagnē yattē paraḡmḥ hr̥nnāmētyāhātadvā agnēḥ priya-ndhāma
priyamēvāsyā dhāmōpā-“pnōti tāvēhi sagmḥ rābhāvahā ityāha vyēvainēṇa pari dhattē
pañchājanyēṣvapyēddhyagna ityāhaṣa vā agniḥ pañchājanyō yaḥ pañchāchitīka-
stasmādēvamāhartavyā upā dadhātyētadvā ṛtūnā-mpriya-ndhāma yadṛtavā
ṛtūnāmēva priya-ndhāmāvā rundhē sumēka ityāha samvathsarō vai sumēka-
ssamvathsarasyaiva priya-ndhāmōpā-“pnōti □ 46 □

(abhāva - nnāyūrēva - rtavyā upā - ṣadvignīśatischa) (a. 11)

prajāpātērakṣyāśvaya-tta-tparā-‘pata-ttadaśvō-‘bhava-dyadaśvāya-ttadaśvāsyāśvātva-
ntaddēvā āsvamēdhēnaiva pratyādadhurēṣa vai prajāpātīgṃ sarvā-nkarōti yō-
‘śvamēdhēna yajātē sarvā ēva bhāvati sarvāsyā vā ēṣā prāyāschitti-ssarvāsyā
bhēṣajagmḥ sarvaṃ vā ētēnā pāpmānā-ndēvā ātarannapi vā ētēnā brahmaḥatyā-
mātarān-thsarvā-mpāpmānā- [-mātarān-thsarvā-mpāpmānām, tarati tarāti] 47

-ntarati tarāti brahmaḥatyām yō-‘śvamēdhēna yajātē ya ū chainamēvaṃ vēdōttāraṃ
vai ta-tprajāpātērakṣyāśvaya-ttasmādaśvāsyōttarātō-‘vā dyanti dakṣiṇātō-‘nyēṣā-
mpaśūnām vaiṭasaḥ kaṭō bhavatyaphsuyōnīrvā āsvō-‘phsujō vēṭasa-ssva ēvainam
yōnau pratiṣṭhāpayati chatuṣṭōma-sstōmō bhavati śaraḍdha vā āśvāsyā sakthyā-‘vṛha-
tta-ddēvāschātuṣṭōmēnaiva pratyādadhuryachchātuṣṭōma-sstōmō bhavatyāśvāsyā
sarvātvyā □ 48 □

(sarvāma pāpmānā - mavṛha-d- dvādāśa cha) (a. 12)

(uṭhsaṇṇayajña - indrāgnī - dēvā vā ākṣṇayāstōmīyā - agnērbhāgō - 'syagnē jātān -
raśmiritī - nākaśadbhiḥ -Chandāgṃsi - sarvābhyō - vṛṣṭisañī - rdēvāsuraḥ
kañyāgṃsaḥ - prajāpātērakṣi - dvādāśa)

(uṭhsaṇṇayajñō - dēvā vai - yasya mukhyāvatī - nākaśadbhirē - vai tābhira -
ṣṭāchātvārigṃśat)

(uṭhsaṇṇayajña, ssarvātvāyā)

□ harīḥ ōm □

□ kṛṣṇa yajurvēdīya taittirīya saṃhitāyā-mpañchamakāṇḍē tṛtīyaḥ praśna-ssamāptaḥ
□

Sri Amritananda Natha Guruvu Garu, Amrita Nilayam, Gowravaram Village & Post, Kavali Mandal, Nellore District, Andhra Pradesh.
Phone Number: +91 9493475515 | www.amritanilayam.org